

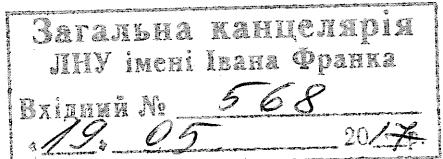
**ВІДГУК**  
офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента  
Відякіної Марії Миколаївни на дисертаційну роботу

Шиби Оксани Андріївни

на тему: «Вплив розвитку транспортної інфраструктури на економічне  
зростання країн-членів Європейського Союзу»,  
подану до захисту у спеціалізованій вченій раді К 35.051.21  
у Львівському національному університеті імені Івана Франка  
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук  
за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і  
міжнародні економічні відносини

**Актуальність теми дослідження**

Важливою особливістю сучасного процесу глобалізації міжнародних економічних відносин є формування транспортних систем, які входять до широкої мережі інфраструктури та комунікацій світового господарства, та супроводжуються інтенсивним рухом людей, капіталів в межах ЄС. Характерні для європейського ринку інтеграційні процеси супроводжуються налагодженням ефективної системи транспортних комунікацій, які потребують вирішення низки проблем економічного, соціального, політичного, екологічного характеру. Це, в свою чергу, вимагає створення ефективних методів регулювання інтеграційних процесів, в тому числі створення нових, з кращими умовами функціонування систем транспортної інфраструктури, які мають покращити роботу економічних об'єднань, що функціонують в межах транскордонного співробітництва і світової господарської системи в цілому. Динамічність функціонування транспортної інфраструктури країн-членів ЄС актуалізує тему опонованого дослідження, адже аналіз та всебічний розгляд основних особливостей формування і розвитку транспортних комунікацій в умовах сучасного стану світового господарства та їх майбутніх перспектив, вивчення їх впливу на економічне



зростання країн, дослідження проблем розвитку та напрямків підтримки формування транспортної інфраструктури є важливою складовою теоретико-методологічного забезпечення регіональних інтеграційних процесів. Вирішення даного завдання передбачає також виявлення перспектив створення ефективної інфраструктури на найважливіших транспортних коридорах, що є ефективним кроком до інтеграції України в світову та європейську економічну системи.

Таким чином, тема дисертаційної роботи Шиби Оксани Андріївни обумовлена необхідністю систематизації теоретичних знань щодо ролі транспортної інфраструктури в економічному зростанні країн-членів ЄС, подальшого розвитку концептуальних та методичних зasad дослідження даної проблеми, визначення пріоритетних напрямів співпраці України з країнами ЄС у галузі транспортної інфраструктури, має високий ступінь значимості та актуальності.

### **Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій**

Наукові положення, висновки і рекомендації, які представлено в дисертації Шиби Оксани Андріївни, слід оцінити як теоретично обґрунтовані та достовірні. Це обумовлено тим, що вони базуються на використанні широкого кола методів дослідження, зокрема, системному підході; загальнонаукових та спеціальних методах наукового пізнання; багатофакторних методах дослідження; методах математичного моделювання – кореляційно-регресійного методу та методу прогнозування.

Достовірність отриманих результатів дослідження забезпечено також використанням офіційних публікацій статистичних органів ЄС, періодичних видань, аналітичних матеріалів міжнародних організацій (Євростат, Світовий банк, Державна служба статистики України, Міністерство інфраструктури

України), міжнародних аналітичних груп, монографічних досліджень українських та зарубіжних науковців-економістів.

На користь достовірності та обґрунтованості наукових положень дисертаційної роботи, висновків та рекомендацій автора свідчить їх апробація на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня, а також публікація результатів проведеного дослідження у відкритому друці у 7 наукових роботах, з них – 5 статей у наукових фахових виданнях України та 2 статті в іноземних наукових періодичних виданнях іншої держави. Загальний обсяг публікацій – 4,19 д.а., з яких особисто автору належить 3,96 д.а. У публікаціях з достатньою повнотою відображені результати проведеного дослідження.

Автореферат відповідає основному змісту дисертації.

### **Зв'язок дисертацій з науковими програмами, планами, темами**

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до науково-дослідної тематики кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, а саме «Екологічні чинники економічного зростання в країнах Центрально-Східної Європи» (номер державної реєстрації 0114U004246, січень 2014 р. – грудень 2016 р., науковий керівник – д.е.н., проф. І.М. Грабинський) та «Стратегії міжнародної конкурентоспроможності та конвергенції соціально-економічного розвитку ЄС» (номер державної реєстрації 0115U003956, січень 2015 р. – грудень 2017 р., науковий керівник – д.г.н., проф. С. М. Писаренко).

### **Наукова новизна отриманих результатів**

Відповідно до поставленої мети в дисертаційній роботі обґрунтовано ряд наукових положень, висновків та рекомендацій, що характеризуються науковою новизною, а саме:

– базуючись на аналізі теоретичних підходів до вивчення транспортної інфраструктури сформульовано авторське визначення поняття, відповідно до якого транспортна інфраструктура слугує сполучним елементом між такими секторами економіки, як виробництво і споживання, і включає в себе транспорт (автомобільний, залізничний, водний, трубопровідний, авіаційний) та комунікації всіх видів транспорту, а також об'єкти, що обслуговують транспорт і комунікації (вокзали, станції, аеропорти, порти, ремонтні підприємства, депо, станції технічного огляду) (с.13-18).

– у дисертації узагальнено теоретичні підходи до ефектів від транспортної інфраструктури, які позитивно позначаються а розвитку і зростанні економіки. Зокрема визначено основні канали впливу, а саме: ефект прямої продуктивності, ефект взаємозамінних елементів, ефект акумуляції факторів виробництва, ефект сукупного попиту, ефект інструмента промислової політики, ефект інфраструктурного зростання, ефект суміжних галузей, ефект масштабу та охоплення (с. 30-33).

– на основі кореляційного дослідження впливу інвестицій у транспортну інфраструктуру на економічне зростання країн-членів Європейського Союзу протягом 2000-2014 рр. доведено, що удосконалені дороги сприятимуть прискоренню транспортування вантажів від виробників до споживачів; від залізничних станцій до виробників, споживачів; комфорному та безпечному перевезенню пасажирів. Також технічний стан доріг впливає на розвиток торговельних відносин між країнами (с. 97-108).

– автором виокремлено підходи до підвищення ефективності перевезень між країнами-членами ЄС та третіми країнами, зокрема Україною, на прикладі автомобільних вантажних перевезень з урахуванням чинника розвитку транспортної інфраструктури, а також за рахунок використання компетенції Європейського Союзу у сфері транспортної інтеграції та кооперації (с.128-130).

– у дисертації окреслено основні напрями розвитку вітчизняної транспортної інфраструктури, умов транспортування, враховуючи досвід

розвитку транспортної інфраструктури країн-членів Європейського Союзу. До таких віднесено наступні: забезпечення конкурентоспроможності транспортних послуг; інтеграція до ЄС та розвиток експорту транспортних послуг; підвищення екологічності, енергетичної ефективності транспортних процесів і безпеки транспортних перевезень; підвищення ефективності державного управління транспортуванням; розвиток транспортної інфраструктури та модернізація рухомого складу (с.166-168).

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані дисертантом, обґрунтовані на достатньому науковому рівні. В процесі дисертаційного дослідження проведений критичний аналіз використаних даних, зроблені логічні висновки та пропозиції, що дало можливість дисертанту вирішити поставлені в роботі завдання та досягти означеної мети.

### **Теоретичне і практичне значення отриманих результатів**

Теоретичне значення висновків, викладених у дисертації, полягає у розвитку теоретичних положень та практичних рекомендацій як базису для дослідження впливу розвитку транспортної інфраструктури на економічне зростання країн-членів Європейського Союзу, а також взаємодії України та ЄС у транспортній галузі.

Про практичне значення дисертації свідчить широке використання результатів дослідження в аналітичній роботі Львівської обласної державної адміністрації (Довідка № 1-807 від 28.03.2017), а також у практичній діяльності ТзОВ «АгроИнвест» – для оптимізації організації процесів міжнародних перевезень (Довідка від 20.12.2016).

Результати дисертаційного дослідження дисертанта застосовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні дисциплін «Світова економіка», «Міжнародні економічні відносини» і «Міжнародна логістика» на кафедрі міжнародних

економічних відносин факультету міжнародних відносин (Довідка № 1093-Н від 14.03.2017).

### **Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи**

Позитивно оцінюючи досягнуті результати та наукову новизну положень дисертаційного дослідження, необхідно висловити деякі зауваження і зазначити дискусійні положення:

1. Одне з ключових дослідницьких завдань дисертації полягало у дослідженні взаємозв'язку розвитку транспортної інфраструктури та економічного зростання країн. Так, у п. 1.2. автор критично розглядає наукові підходи до розуміння зазначених взаємозв'язків, формулює власне бачення щодо переваг і упущенів концепцій, що аналізуються. Втім, не обмежуючи авторське право на визначення дійсно пріоритетних напрямів дослідження даної проблематики, на нашу думку, все ж доцільно було б більше уваги приділити теоретичним розробкам, які націлені на вивчення економічних ефектів від інвестування у транспортну інфраструктуру країн з розвинutoю економікою, транспортна інфраструктура яких є об'єктом дисертаційного дослідження, що істотно б посилило наукову цінність опонованої роботи.

2. Заслуговує на увагу представлене автором у п. 1.3. роботи дослідження механізму становлення спільної транспортної політики Європейського Союзу. Зосередивши увагу на інституційній складовій даного процесу, автор пропонує періодизацію (с. 48), систематизує передумови формування (с. 48), окреслює завдання спільної транспортної політики ЄС (с. 58) з метою мінімізації перевантаження транспортної інфраструктури, пов'язаних з нею соціально-економічних наслідків, і підвищення ефективності й конкурентоспроможності транспортної галузі. Проте, робота виграла б від аналізу трансформації спільної транспортної політики з урахуванням оновлених керівних принципів політики Транс'європейської транспортної мережі, зокрема щодо перспектив усунення відмінностей

інфраструктури країн-членів ЄС. Зазначене дало б змогу глибше висвітлити питання та посилити рівень новизни дисертаційного дослідження.

3. Змістовні розрахунки, наведені автором у параграфі 2.2. (с. 96-110) дисертаційної роботи стосовно впливу інвестицій у транспортну інфраструктуру на економічне зростання країн-членів Європейського Союзу, потребують, наше переконання, логічного продовження у сенсі ґрунтовнішої аргументації практичних висновків за ними. Це надало б змогу чітко окреслити дослідницьку позицію, підвищити обґрунтованість та завершеність дисертаційного дослідження як з математичної, так і з аналітичної точки зору.

4. У дисертації, апелюючи до досвіду ЄС у використанні річкового транспорту, акцентується на потенціалі головних водних артерій України як у сфері внутрішніх, так і міжнародних вантажних перевезень (с. 152). Разом з тим, звернемо увагу, вагомим внеском до розробки даного питання міг би слугувати поглиблений аналіз можливих переваг й виявлення економічних ефектів від включення таких водних шляхів до регіональної мережі TEN-T.

5. Запропоновані автором у роботі ключові напрямки співробітництва України з Європейським Союзом у контексті розвитку власної транспортної інфраструктури (с. 166), а також практичні рекомендації щодо підвищення її потенціалу (с. 167) свідчить про високий дослідницький рівень роботи. Разом з тим, враховуючи пріоритетність напрямку схід-захід в рамках сучасної політики формування Транс'європейської транспортної мережі, суттєво посилити практичне значення роботи слід було б за рахунок виявлення й оцінки ефектів від використання Україною усіх наявних інструментів співробітництва з ЄС, насамперед в контексті реалізації Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною, співпраці в межах транспортної панелі Східного Партнерства.

У роботі є певні редакційні упущення, неузгодження та неточності, у деяких випадках текст носить описовий характер, загальновідомі положення,

тощо. Водночас зазначені зауваження не є принциповими і в більшості випадків носять дискусійний характер.

В цілому вони не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, її наукової новизни, теоретичного і практичного значення.

### **Відповідність дисертації вимогам «Положення про порядок присудження наукових ступенів»**

Незважаючи на вищезгадані недоліки та дискусійні питання, дисертаційної роботи Шиби Оксани Андріївни «Вплив розвитку транспортної інфраструктури на економічне зростання країн-членів Європейського Союзу» є завершеною самостійною науковою працею, в якій вирішено важливе наукове завдання визначення найбільш значущих чинників впливу транспортної інфраструктури на економічне зростання країн-членів ЄС, та розробки рекомендацій застосування досвіду розвитку транспортної інфраструктури країн-членів Європейського Союзу для України.

За актуальністю, постановкою завдань дослідження, теоретико-методологічною обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів дисертаційна робота, що опонується, відповідає встановленим вимогам п. 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів».

### **Загальні висновки по дисертаційній роботі**

Дисертаційна робота Шиби Оксани Андріївни відзначається логічністю та обґрунтованістю, якість та стиль наведеного матеріалу відповідає вимогам, які висуваються до наукових робіт такого рівня. Зміст та результати роботи повністю відповідають паспорту спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Високий рівень виконаного дослідження, наукова новизна отриманих результатів, теоретичне і практичне значення, достовірність висновків і рекомендацій, актуальність теми дають підставу стверджувати, що дисертаційна робота «Вплив розвитку транспортної інфраструктури на економічне зростання країн-членів Європейського Союзу» відповідає вимогам МОН України та пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., а її автор, Шиба Оксана Андріївна, заслужовує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

### Офіційний опонент

доцент кафедри світового господарства  
і міжнародних економічних відносин  
Інституту міжнародних відносин  
Київського національного університету  
імені Тараса Шевченка,  
кандидат економічних наук, доцент

М.М. Відякіна

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ  
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НДЧ  
КАРАУЛЬНА Н.В.  
18.05.2014

